

BANK AKTIVLARI RENTABELLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Isroilova Sitorabonu Qodirjon qizi,

Farg'ona davlat texnika universiteti, "Moliya va buxgalteriya hisobi"

kafedrasi assistenti, e-mail: sitorabonu.isroilova@fstu.uz.

Hozirgi kunda bank ishi moliya tizimining asosiy tayanch qismlaridan biri bo'lib, iqtisodiyot barqarorligini ta'minlashda tijorat banklari muhim rol o'ynaydi.

Tijorat banklari muvaffiqiyatli faoliyat yuritish va barqaror foyda olish uchun nafaqat risklarni samarali boshqarishi, balki o'z aktivlarini rentabelligini doimiy ravishda oshirishi zarur.

Bank sektori ham ichki hamda tashqi omillar ta'sirida tez o'zgarishlarga duchor bo'layotgan hozirgi paytda tijorat banklari aktivlari rentabelligini oshirish

mexanizmlarini ishlab chiqish, ularni qayta o'rganish va tahlil qilish alohida ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu mexanizmlar bankning strategik boshqaruvining ajralmas qismi bo'lib, kredit portfelini diversifikatsiya qilishdan tortib zamonaviy,

moliyaviy texnologiyalar va raqamli yechimlardan foydalanishgacha bo'lgan turli

xil bo'lishi mumkin. Yuqori raqobat va tez o'zgaruvchan bozor sharoitlari bilan tavsiflangan bugungi bank sharoitida aktivlar rentabelligini oshirish tijorat banklari oldidagi muhim strategik vazifa hisoblanadi. Ushbu tezisda banklar ushbu maqsadga erishish uchun foydalanadigan asosiy mexanizmlar va strategiyalar muhokama qilinadi. Shuni ta'kidlash kerakki, tijorat banklari aktivlari rentabelligini oshirishning muvaffaqiyatli mexanizmlari bozor

sharoitlari, strategik maqsadlari va har bir bankning o'ziga xos xususiyatlariga qarab farq qilishi mumkin. Shuning uchun banklar doimiy ravishda o'z bizneslarini qayta ko'rib chiqadilar va o'z daromadlarini maksimal darajada oshirish va uzoq muddatli barqarorlikni ta'minlash uchun o'zgarishlarga javob berishadi.

Tijorat banklarining aktivlari rentabelligini oshirish mexanizmlarini takomillashtirish quyidagi asosiy jihatlarni qamrab oladi:

Aktivlar va passivlar o'rtasidagi muvozanatni optimallashtirish. Aktivlar va passivlar o'rtasida muvozanat rentabellikni aniqlashda muhim kasb etadi. Tijorat banklar aktivlar hajmini boshqarish, moliyalashtirish xarajatlarini kamaytirish va

likvidlikni yaxshilash orqali o'z balansini optimallashtirishlari mumkin.

Innovatsiyalar va texnologiyalar. Raqamli bank va jarayonlarni avtomatlashtirish kabi yangi texnologiyalar va innovatsiyalarni qabul qilish operatsion xarajatlarni kamaytirishi va samaradorlikni oshirishi mumkin, natijada aktivlarning yuqori daromadliligiga olib keladi. Mijozlar tajribasini yaxshilash va mijozlar ehtiyojini qondirish biznes hajmini oshirish, mijozlarni ushlab turish va yangi mijozlarni sotib olishga olib kelishi mumkin.

Marketing va sotish. Samarali marketing va sotish strategiyalari banklarga ko'proq mijozlarni jalb qilish va ko'proq daromadli mahsulot va xizmatlarni sotishga yordam beradi. Bozor kon'yunkturasini monitoring qilish. Bozor kon'yunkturasini doimiy monitoring qilish va iqtisodiy muhitdagi o'zgarishlarga tezkor javob berish banklarga moslashish va rentabellikni oshirishning yangi imkoniyatlarini aniqlash imkonini beradi.

Normativ va me'yoriy hujjatlarga rioya qilish. Me'yoriy hujjatlarga rioya qilish risklarni kamaytirish va bank operatsiyalarining barqarorligini ta'minlashi mumkin, bu uzoq muddatda aktivlarning daromadliligini oshirish uchun

muhimdir. Banklar kreditlar bo'yicha foiz stavkalarini oshirishi mumkin, bu esa aktivlarning daromadlilikini oshiradi.

Aktivlarni diversifikatsiya qilish ya'ni bank portfelidagi aktivlarning xilmaxilligi risklarni kamaytirishi va daromadni oshirishi mumkin. Bunga turli turdagi kreditlar, investitsiyalar va moliyaviy mahsulotlar kiradi.

Kredit tavakkalchiligini samarali boshqarish. Banklar to'lovlarni amalga oshirmaslik va to'lovlarni to'lamaganlik sababli yo'qotishlarni kamaytirish uchun

kredit risklarini sinchkovlik bilan baholashi va boshqarishi kerak. Kreditlash hajmining o'sishi. Berilgan kreditlar hajmining oshishi bank rentabelligini oshirishi mumkin. Biroq, bu xavfni ehtiyotkorlik bilan boshqarish bilan birga bo'lishi kerak.

Balansni optimallashtirish. Banklar mablag' yig'ish xarajatlarini kamaytirish va aktivlar rentabelligini oshirish uchun balansni optimallashtirishlari mumkin. Mahsulotlar va xizmatlardagi innovatsiyalar yangi moliyaviy mahsulotlar va xizmatlarni ishlab chiqish bank uchun qo'shimcha daromad manbalarini yaratishi

mumkin. Operatsion xarajatlarni kamaytirish, aktivlar bo'yicha sof daromadni oshirishga imkon beradi. Texnologiyaga sarmoya kiritish jarayonlarni robotlashtirilgan avtomatlashtirish va ma'lumotlar tahlili kabi zamonaviy texnologiyalardan foydalanish bank operatsiyalari samaradorligini oshirish va aktivlar rentabelligini oshirish imkonini beradi.

Kapital darajasini optimallashtirish. Kapitalni boshqarish bankka balans tuzilmasini optimallashtirish va mavjud kapitaldan imkon qadar samarali foydalanish imkonini beradi.

Xulosa qiladigan bo'lsak, aktivlarning rentabelligi bank faoliyati muvaffaqiyatining asosiy ko'rsatkichidir. Banklar o'zlarining moliyaviy

barqarorligi va raqobatbardoshligini ta'minlash uchun doimiy ravishda o'z aktivlari rentabelligini oshirishga harakat qilishlari kerak.

Kredit portfelini diversifikatsiya qilish muhim strategiya hisoblanadi. Banklar kreditlarni har xil turdagi qarz oluvchilar va iqtisodiyot tarmoqlari o'rtasida taqsimlash orqali riskni kamaytirishi mumkin. Ko'proq moslashuvchan aktivlarni boshqarish strategiyalarini ishlab chiqish. Banklar bozor sharoitlari va iqtisodiy muhitdagi o'zgarishlarga qarab o'z strategiyalarini doimiy ravishda ko'rib chiqishlari va moslashtirishlari kerak. Kadrlar tayyorlashga investitsiyalar. O'qitilgan xodimlar aktivlar va risklarni yanada samarali boshqarishga hissa qo'shadi.

Texnologik kompaniyalar va startaplar bilan hamkorlik. Tijorat banklar innovatsion kompaniyalar bilan eng yangi texnologiyalarni o'z faoliyatiga kiritish

uchun hamkorlikni izlashlari mumkin. Tartibga solish masalalarida faol ishtirok etish. Banklar tartibga soluvchi organlar bilan ishlashi va ularning faoliyatiga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan siyosatni shakllantirishda ishtirok etishi kerak. Raqobat muhitini monitoring qilish va tahlil qilish. Banklar doimiy ravishda raqobatchilarning harakatlarini tahlil qilishlari va bozor kon'yunkturasining o'zgarishiga javob berishlari kerak.

Mijoz tajribasiga e'tibor qaratish. Xizmat sifatini yaxshilash va qoniqarli mijozlarni yaratish ko'proq aktivlarga olib kelishi mumkin. Ushbu takliflar va tavsiyalarni amaliyotga tadbiq qilish va ulardan foydalanish tijorat banklariga aktivlar rentabelligini oshirish va dinamik bank sohasida barqaror o'sishga erishishga yordam beradi.

Umuman olganda, aktivlar daromadini oshirishning samarali mexanizmlari moslashuvchanlikni, innovatsiyalarni va o'zgaruvchan bozor sharoitlariga doimiy

moslashishni talab qiladi. Ushbu mexanizmlarni muvaffaqiyatli amalga oshira olgan banklar raqobatbardosh bozorda ustunlikka ega bo'ladi va barqaror o'sish va rentabellikka erisha oladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Белых Л.П. Устойчивость коммерческих банков. Как банком избежать банкротства. – М.: Банки и биржи. «ЮНИТИ», 1996.
2. Василишен Э.Н. Регулирование деятельности коммерческих банков. – М.: «ФИС», 1995.
3. Долан Эдвин Дж., Колин Д.Кампбелл. Деньги, банковское дело и денежно кредитная политика. Пер. с англ. – М.:, 1996. Дэвид Полфреман, Филип Форд. Основы банковского дела. – М.: «ИНФРА-М», 1996.
4. Кадиров А.К., Каралиев Т.М., Омонов А.А. Хозяйственный расчет в системе коммерческих банков. – Т.: «Узбытцентр», 1991. – 64 б.
5. Киселев В.В. Управление банковским капиталом: теория и практика. Российская академия предпринимательства. –М.: «Экономика», 1997. – 256 б.
6. Лаврушин О.И. и др. Банковское дело. – М.: «ФИС», 2001.
7. Kiyosov S. U. Directions to Increase the Efficiency of Tax Administration from Income Individuals. Journal of Critical Reviews, 2020 (13), 300-306.
8. Kiyosov PhD, S. The Importance of Social Assemblies of Personal Income Tax System In Reducing Poverty. International Finance and Accounting, 2021.